

CENTRUM BADANIA OPINII SPOŁECZNEJ

SEKRETARIAT
ZESPÓŁ REALIZACJI
BADAŃ
INTERNET:

629 - 35 - 69, 628 - 37 - 04
621 - 07 - 57, 628 - 90 - 17
<http://www.cbos.pl>

UL. ŻURAWIA 4A, SKR. PT.24
00 - 503 W A R S Z A W A
TELEFAX 629 - 40 - 89
E-mail: sekretariat@cbos.pl

BS/87/74/95

CZY ROSJA NAM ZAGRAŻA?

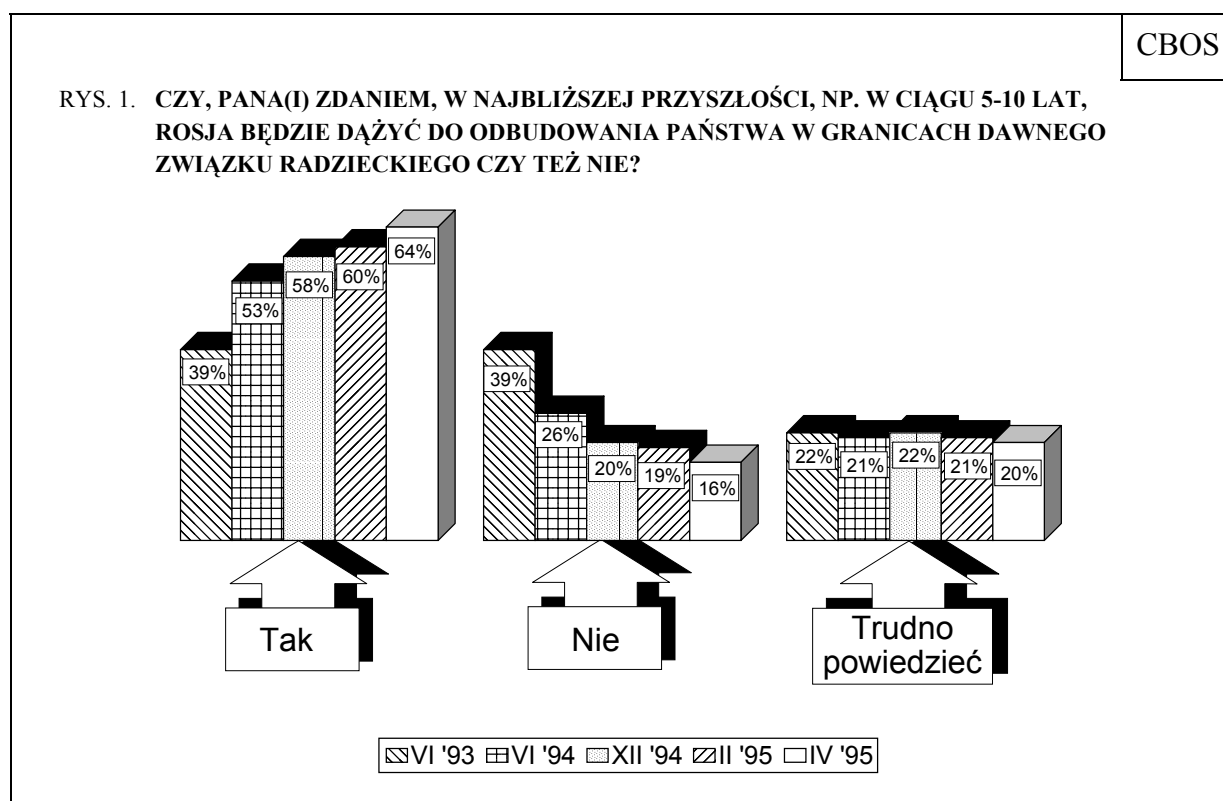
KOMUNIKAT Z BADAŃ

WARSZAWA, KWIECIEŃ '95

PRZEDRUK MATERIAŁÓW CBOS W CAŁOŚCI LUB W CZĘŚCI ORAZ WYKORZYSTANIE DANYCH EMPIRYCZNYCH
JEST DOZWOLONE WYŁĄCZNIE Z PODANIEM ŹRÓDŁA

Mimo dojścia do skutku wizyty premiera Rosji Czernomyrdina w Warszawie i podpisania kilku umów dwustronnych, nie można powiedzieć, że pierwsze miesiące 1995 roku przyniosły poprawę w stosunkach polsko-rosyjskich. Rosja w coraz ostrzejszej formie wypowiada się przeciw rozszerzaniu na wschód obszaru objętego Paktem Północnoatlantyckim. Równocześnie wojna w Czeczenii unaoczniała, że Rosja jest zdecydowana co najmniej zahamować dalszy rozpad swego państwa.

Wszystkie te okoliczności sprawiły, że w naszym społeczeństwie nastąpił wyraźny wzrost poczucia zagrożenia związanego z przewidywaniem dążenia Rosji do odbudowy imperium¹.

¹Sondaż "Co o tym myślisz?", 7-11 kwietnia '95, reprezentatywna próba losowa dorosłych mieszkańców Polski (N=1177).

Obecnie obawy takie podziela niemal dwie trzecie Polaków, podczas gdy jeszcze przed niespełna dwoma laty niewiele więcej niż jedna trzecia. Warto przypomnieć, że sondaż kwietniowy został zakończony tuż przed opublikowaniem w rosyjskiej gazecie rządowej "Rossijskije Wiesti" głośnego artykułu na temat stosunków polsko-rosyjskich, który, jak można przypuszczać, wzmocnił przekonanie o dążeniu Rosji do odzyskania wpływu na Polskę.

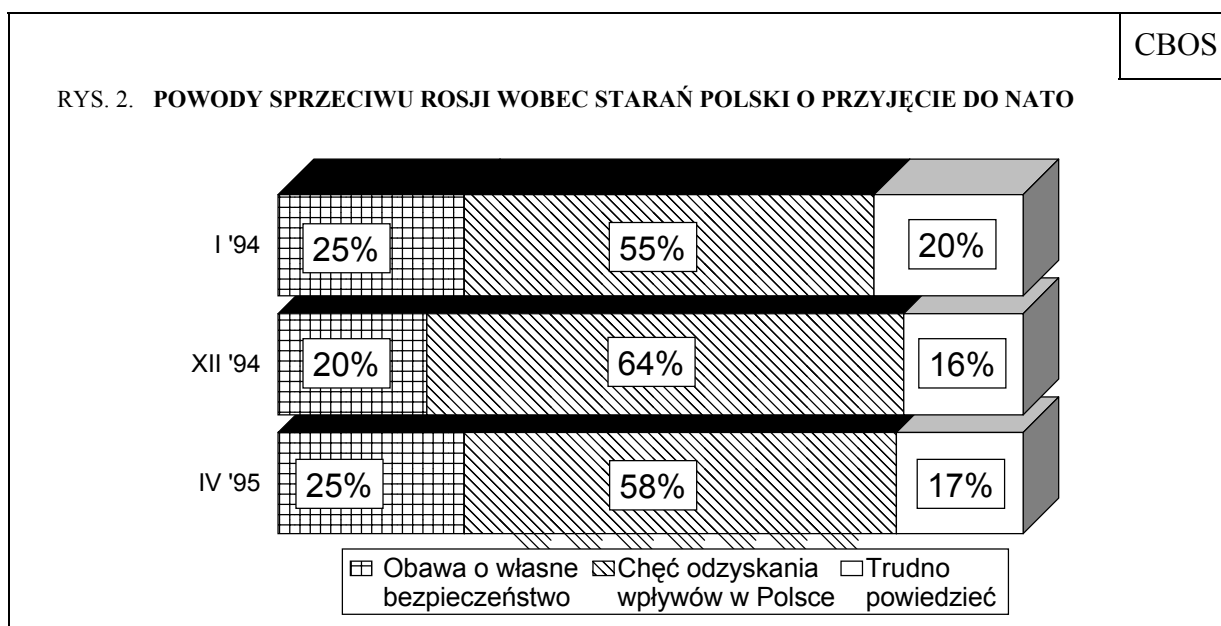
Obawy związane z dążeniem Rosji do odbudowy swojej strefy wpływów w krajach dawnego bloku wschodniego są tym większe, im wyższy jest poziom wykształcenia ankietowanych. Najczęściej występują one wśród inteligencji oraz pozostałych pracowników umysłowych.

Na wyrażanie takich obaw bardzo wyraźnie wpływa stopień zainteresowania polityką. Znamienne, że wśród badanych deklarujących brak zainteresowania polityką poczucie zagrożenia nie wzrosło.

Tabela 1 w procentach

Zainteresowanie polityką	Czy Rosja będzie dążyć do odzyskania wpływów w byłych krajach socjalistycznych?					
	Tak		Nie		Trudno powiedzieć	
	XII '94	IV '95	XII '94	IV '95	XII '94	IV '95
Duże	74	84	22	14	4	2
Średnie	62	71	23	19	15	10
Niewielkie	55	62	19	15	26	35
Brak zainteresowania	47	45	15	10	38	45

Jednocześnie ze wzrostem przekonania o dążeniu Rosji do odbudowy swego imperium osłabła nieco w ostatnim okresie tendencja do traktowania sprzeciwu wobec starań Polski o wejście do NATO (coraz mocniej akcentowanego przez nią) jako przejawu tego dążenia. Niemniej badani, którzy nadal dopatrują się źródła tego sprzeciwu w trosce Rosji o własne bezpieczeństwo, stanowią wyraźną mniejszość.

Największy spadek odsetka wskazań na chęć odzyskania przez Rosję wpływów w Polsce obserwujemy wśród osób deklarujących małe lub żadne zainteresowanie polityką. Występuje on jednak także, choć w mniejszym stopniu, wśród ludzi uważnie śledzących to, co się dzieje w polityce.

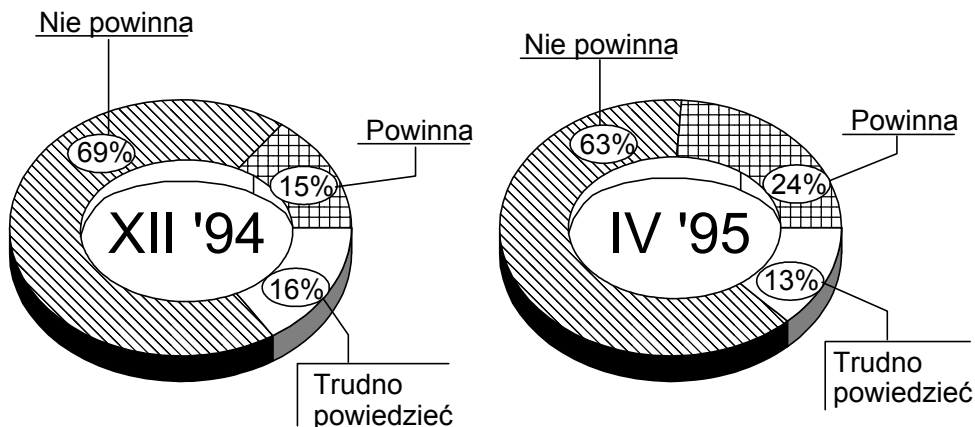
Tabela 2

w procentach

Zainteresowanie polityką	Powody sprzeciwu Rosji					
	obawa o własne bezpieczeństwo		chęć odzyskania wpływów w Polsce		Trudno powiedzieć	
	XII '94	IV '95	XII '94	IV '95	XII '94	IV '95
Duże	14	17	82	77	4	6
Średnie	23	28	67	65	10	7
Niewielkie	23	29	62	51	15	20
Brak zainteresowania	14	18	51	44	35	37

W grudniu ubiegłego roku jedynie co siódmy respondent był przekonany, że Polska w swych staraniach o wejście do NATO powinna brać pod uwagę stanowisko Rosji w tej sprawie. Obecnie liczba osób mających takie zdanie wzrosła do jednej czwartej ogółu badanych.

RYS. 3. CZY STARAJĄC SIĘ O WEJŚCIE DO NATO POLSKA POWINNA BRAĆ POD UWAGĘ STANOWISKO ROSJI W TEJ SPRAWIE, CZY TEŻ NIE?

Opinię o uwzględnianiu stanowiska Rosji w tej sprawie najczęściej wyrażają uczniowie i studenci oraz badani z wykształceniem wyższym, pracujący w zawodach inteligenckich i na stanowiskach kierowniczych. Przeciwnego zdania najczęściej są pracownicy umysłowi niższego szczebla oraz prywatni przedsiębiorcy.

Znamienne, że największe przesunięcie opinii w kierunku konieczności uwzględniania stanowiska Rosji nastąpiło wśród osób w dużym stopniu zainteresowanych polityką.

Tabela 3

w procentach

Zainteresowanie polityką	Czy Polska powinna uwzględnić stanowisko Rosji?					
	Tak		Nie		Trudno powiedzieć	
	XII '94	IV '95	XII '94	IV '95	XII '94	IV '95
Duże	15	36	82	59	3	5
Średnie	18	25	75	69	7	6
Niewielkie	14	26	73	61	13	13
Brak zainteresowania	11	14	55	57	34	29

W społeczeństwie polskim stale wzrasta poczucie zagrożenia dążeniami Rosji do odbudowy swojej strefy wpływów w naszej części Europy. Większość badanych jako przejaw takiego dążenia traktuje sprzeciw Rosji wobec polskich starań o wejście do NATO, wyrażając równocześnie pogląd, że Polska nie powinna brać tego sprzeciwu pod uwagę. W ostatnich miesiącach nastąpiła jednak pewna zmiana opinii w tej sprawie. Jednocześnie ze wzrostem przekonania o dążeniu Rosji do odzyskania wpływów w Polsce wzrosło również przeświadczenie, że w sprawie członkostwa w NATO należy jednak liczyć się ze zdaniem Rosji. Wyrażanie takiej opinii nasiliło się przede wszystkim wśród osób deklarujących duże zainteresowanie polityką. Być może jest to przejaw swoistego realizmu, wynikającego z oceny zachowań politycznych państw NATO wobec Rosji.

A N E K S

PODZIAŁ NA REGIONY W BADANIACH CBOS

1. Region północny:

09 woj. elbląskie
10 woj. gdańskie
17 woj. koszalińskie
26 woj. olsztyńskie
39 woj. słupskie
41 woj. szczecińskie

2. Region zachodni:

11 woj. gorzowskie
12 woj. jeleniogórskie
20 woj. legnickie
45 woj. wałbrzyskie
47 woj. wrocławskie
49 woj. zielonogórskie

3. Region środkowozachodni:

05 woj. bydgoskie
13 woj. kaliskie
16 woj. konińskie
21 woj. leszczyńskie
29 woj. piłskie
32 woj. poznańskie
44 woj. toruńskie
46 woj. wrocławskie

4. Region środkowy:

01 woj. warszawskie
07 woj. ciechanowskie
24 woj. łódzkie
30 woj. piotrkowskie
31 woj. płockie
34 woj. radomskie
37 woj. sieradzkie
38 woj. skierniewickie

5. Region wschodni:

02 woj. białkopodlaskie
03 woj. białostockie
06 woj. chełmskie
22 woj. lubelskie
23 woj. łomżyńskie
28 woj. ostrołęckie
36 woj. siedleckie
40 woj. suwalskie
48 woj. zamojskie

6. Region południowo-wschodni:

15 woj. kieleckie
18 woj. krakowskie
19 woj. krośnieńskie
25 woj. nowosądeckie
33 woj. przemyskie
35 woj. rzeszowskie
42 woj. tarnobrzeskie
43 woj. tarnowskie

7. Region południowo-zachodni:

04 woj. bielskie
08 woj. częstochowskie
14 woj. katowickie
27 woj. opolskie

Tabela 1. Czy, Pana(i) zdaniem, w najbliższej przyszłości Rosja będzie dążyć do odbudowania państwa w granicach dawnego Związku Radzieckiego i odzyskania wpływów w byłych krajach socjalistycznych czy też nie?

(%)

	Tak	Nie	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	64	16	20	1176
Płeć				
Mężczyźni	70	18	12	555
Kobiety	60	14	27	621
Wiek				
do 24 lat	60	21	19	164
25-34	67	16	17	226
35-44	68	17	14	259
45-54	71	14	16	185
55-64	62	13	25	182
65 lat i więcej	54	12	34	153
Miejsce zamieszkania				
Wieś	58	15	27	442
Miasto do 20 tys.	67	14	19	148
od 21 do 100 tys.	69	15	16	214
101-500 tys.	64	19	17	230
501 tys. i więcej mieszk.	75	15	10	141
Region				
Północny	56	24	20	128
Zachodni	64	22	15	144
Środkowozachodni	65	14	21	171
Środkowy	70	10	20	220
Wschodni	59	17	24	139
Południowo-wschodni	68	13	19	190
Południowo-zachodni	64	16	21	184
Wykształcenie				
Podstawowe	54	14	32	409
Zasadnicze zawodowe	68	15	17	320
Średnie	68	19	13	356
Wyższe	82	14	4	90
Grupa społ.-zaw. pracujący				
Kadra kier., inteligencja	84	10	6	70
Prac. umysł. niż. szczebla	76	17	8	109
Pracownicy fiz. - umysł.	65	20	15	82
Robotnicy wykwalifikowani	71	20	9	101
Robotnicy niewykwalifik.	69	12	19	75
Rolnicy	61	22	17	88
Prywatni przedsiębiorcy	64	22	15	48
Bierni zawodowo				
Renciści i emeryci	59	11	29	357
Uczniowie i studenci	66	14	20	53
Bezrobotni	58	18	24	124
Gospodynie domowe i inni	53	17	30	61
Pracujący poza rolnictwem				
Sfera budżetowa	74	13	13	146
Sektor państwowy	72	17	11	139
Sektor prywatny	71	20	9	173
Spółdzielczość	64	26	11	45
Dochody na jedną osobę				
Poniżej 125 zł	59	16	25	226
125 - 199	63	15	22	193
200 - 274	61	16	23	312
275 - 324	61	18	20	162
325 i powyżej	79	13	8	214
Ocena własnych war. mater.				
Złe	58	16	26	483
Średnie	69	15	16	526
Dobre	71	17	12	159
Udział w prakt. religijnych				
Kilka razy w tygodniu	60	14	26	67
Raz w tygodniu	64	14	23	703
Kilka razy w roku	65	18	17	288
W ogóle nie uczestniczy	69	21	10	116
Poglądy polityczne				
Lewica	71	15	14	235
Centrum	69	16	14	341
Prawica	70	21	9	263
Trudno powiedzieć	50	11	39	336

Tabela 2. Czy Polska, starając się o wejście do NATO powinna brać pod uwagę stanowisko Rosji w tej sprawie czy też nie? 1 - Tak; 2 - Nie; 3 - W ogóle nie powinna starać się o przyjęcie do NATO (%)

	1	2	3	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	24	63	2	11	1176
Płeć					
Mężczyźni	27	65	2	5	555
Kobiety	22	61	1	17	621
Wiek					
do 24 lat	27	62	1	11	164
25-34	21	69	0	9	226
35-44	28	63	2	7	259
45-54	21	70	3	7	185
55-64	22	60	3	15	182
65 lat i więcej	26	49	0	24	153
Miejsce zamieszkania					
Wieś	24	58	0	18	442
Miasto do 20 tys.	21	71	2	7	148
od 21 do 100 tys.	27	61	4	9	214
101-500 tys.	26	63	3	8	230
501 tys.i więcej mieszk.	19	75	0	6	141
Region					
Północny	22	66	1	10	128
Zachodni	32	55	4	9	144
Środkowozachodni	22	63	0	15	171
Środkowy	21	66	0	13	229
Wschodni	26	63	0	11	139
Południowo-wschodni	18	70	1	11	130
Południowo-zachodni	30	57	4	9	184
Wykształcenie					
Podstawowe	23	56	1	20	409
Zasadnicze zawodowe	24	65	3	8	320
Średnie	23	69	2	6	356
Wyższe	32	65	0	3	90
Grupa społ.-zaw. pracujący					
Kadra kier., inteligencja	32	64	0	4	70
Prac.umysł.niż.szczebla	19	78	2	2	109
Pracownicy fiz.- umysł.	19	72	0	9	82
Robotnicy wykwalifikowani	20	68	4	8	101
Robotnicy niewykwalifik.	29	55	2	14	75
Rolnicy	28	64	2	7	88
Prywatni przedsiębiorcy	20	75	3	2	48
Bierni zawodowo					
Renciści i emeryci	24	56	2	18	357
Uczniowie i studenci	37	47	3	14	53
Bezrobotni	17	72	0	11	124
Gospodynie domowe i inni	34	51	1	14	61
Pracujący poza rolnictwem					
Sfera budżetowa	22	67	2	9	146
Sektor państwowy	21	72	3	5	139
Sektor prywatny	23	68	2	6	173
Spółdzielczość	22	74	0	4	45
Dochody na jedną osobę					
Poniżej 125 zł	28	56	2	14	226
125 - 199	19	62	0	19	193
200 - 274	24	63	2	11	312
275 - 324	16	70	4	11	162
325 i powyżej	35	60	0	5	214
Ocena własnych war. mater.					
Złe	22	63	2	14	483
Średnie	25	64	1	10	526
Dobre	30	62	2	6	159
Udział w prakt. religijnych					
Kilka razy w tygodniu	20	60	0	20	67
Raz w tygodniu	23	63	1	13	703
Kilka razy w roku	24	67	3	6	288
W ogóle nie uczestniczy	32	56	1	11	116
Poglądy polityczne					
Lewica	32	59	4	6	235
Centrum	26	66	1	7	341
Prawica	26	68	1	5	263
Trudno powiedzieć	15	59	1	25	336

Tabela 3. Rosja sprzeciwia się wejściu Polski do NATO. Czy, Pana (i) zdaniem, postępuje tak przede wszystkim dlatego, że:
1 - czuje się zagrożona przez NATO; 2 - chce odzyskać swoje wpływy w Polsce

(%)

	1	2	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	25	58	17	1175
Płeć				
Mężczyźni	26	62	12	555
Kobiety	24	54	21	620
Wiek				
do 24 lat	35	46	19	164
25-34	33	53	14	226
35-44	27	58	15	259
45-54	24	65	11	185
55-64	18	66	15	182
65 lat i więcej	10	59	31	153
Miejsce zamieszkania				
Wieś	23	53	24	442
Miasto do 20 tys.	33	52	15	148
od 21 do 100 tys.	28	60	12	214
101-500 tys.	23	61	15	229
501 tys. i więcej mieszk.	23	69	8	141
Region				
Północny	35	50	15	128
Zachodni	30	59	11	144
Środkowozachodni	24	56	19	171
Środkowy	21	60	19	220
Wschodni	23	57	21	139
Południowo-wschodni	21	63	16	190
Południowo-zachodni	27	56	17	184
Wykształcenie				
Podstawowe	20	54	26	408
Zasadnicze zawodowe	27	54	19	320
Średnie	29	63	8	356
Wyższe	27	66	6	90
Grupa społ.-zaw. pracujący				
Kadra kier., inteligencja	35	55	9	70
Prac.umysł.niż.szczebła	31	65	4	109
Pracownicy fiz.- umysł.	34	47	19	82
Robotnicy wykwalifikowani	32	55	13	101
Robotnicy niewykwalifik.	27	60	13	75
Rolnicy	25	58	17	88
Prywatni przedsiębiorcy	33	62	4	48
Bierni zawodowo				
Renciści i emeryci	14	63	23	357
Uczniowie i studenci	24	53	24	53
Bezrobotni	36	44	20	124
Gospodynie domowe i inni	19	57	25	61
Pracujący poza rolnictwem				
Sfera budżetowa	33	58	9	146
Sektor państwowy	29	61	10	139
Sektor prywatny	31	57	12	173
Spółdzielczość	41	48	11	45
Dochody na jedną osobę				
Poniżej 125 zł	23	53	24	226
125 - 199	22	56	22	193
200 - 274	30	54	16	312
275 - 324	25	61	14	162
325 i powyżej	25	67	8	214
Ocena własnych war. mater.				
Złe	24	56	21	483
Średnie	25	61	15	526
Dobre	32	57	11	159
Udział w prakt. religijnych				
Kilka razy w tygodniu	15	61	23	67
Raz w tygodniu	23	58	19	702
Kilka razy w roku	31	57	13	288
W ogóle nie uczestniczy	33	57	10	116
Poglądy polityczne				
Lewica	29	59	12	235
Centrum	29	60	12	341
Prawica	23	69	8	263
Trudno powiedzieć	21	46	33	335